

Engellilere Yönelik Tutumların Deęiřtirilmesi

ZEÖ II

Ayrımcılık

- Bir grubun üye veya üyelerine, sadece o gruba karşı sahip olduğumuz olumsuz tutum nedeniyle olumsuz davranışlarda bulunmaktır. Bir zenciye zenci olduğu için işe almamak, yabancı birini sadece yabancı olduğu için tartaklamak, sosyoekonomik durumu düşük olan kişilere devlet dairelerinde güçlük çıkarmak vb. davranışlar ayrımcılığa örnektir.

- Olumsuz bir tutumun davranışa yansımamasının çok çeşitli nedeni olabilir, ama bu nedenlerden belki de günümüzde en önemli olanı, çevreden gelen baskının ve insancıl beklentilerin ayrımcılık gösterilmemesi yönünde olmasıdır.
- *Önyargı*, bir grup kişiye dair sadece ait oldukları gruptan ötürü negatif tutumlara sahip olmaktır. Örneğin, bir kişi zencilere karşı önyargılıdır dersek, bu kişinin zencilere karşı tutumu negatiftir ve bütün zenciler için geçerlidir diyebiliriz.

- Görünür önyargı, gizil önyargıya göre çok daha açık saklamaya gerek duyulmayan kontrolsüz ve direkt önyargıdır ve bunun dışı vurumu daha kolaydır.
- Gizil önyargı sessiz ve gizlenmiş önyargıdır. Kendini kolayca belli etmez, bakıldığında hoşgörölü davranış göze çarpabilir, oysa insanların ele vermek istemedikleri gizli önyargıları mevcuttur.
- Örneğin, yabancıların çok olduğu Avrupa'da ayrımcılığın dile getirilmesi hoş görölmemektedir ancak orada önyargının olmadığını söylemek yanlış olur (Pettigrew, 1998).

- Görünür önyargı Almanya'da Türklere Fransa'da Kuzey Afrikalı'lara karşı vb. sürdürülürken başka toplumlarda gizil önyargı toplum tarafından daha fazla oluşturulmakta ve önyargı şekil değiştirmiş olarak var olmaktadır.
- Gizil önyargı sahibi insanlar, önyargının ve ayrımcılığın inkarı üzerine yoğunlaşırlar. Bu yüzden toplumdaki eşitsizliği çözmeyi amaçlayan müdahale programlarına karşı çıkarlar yani pozitif ayrımcılık uygulamalarını desteklemezler (Michener, Delamater ve Myers, 2004).
- Örneğin gizil önyargı sahibi kimseler kadınlara TBMM'de kota ayrılmasının gereksiz olduğunu iddia ederler çünkü bu durum pozitif ayrımcılığa sebep olacaktır.

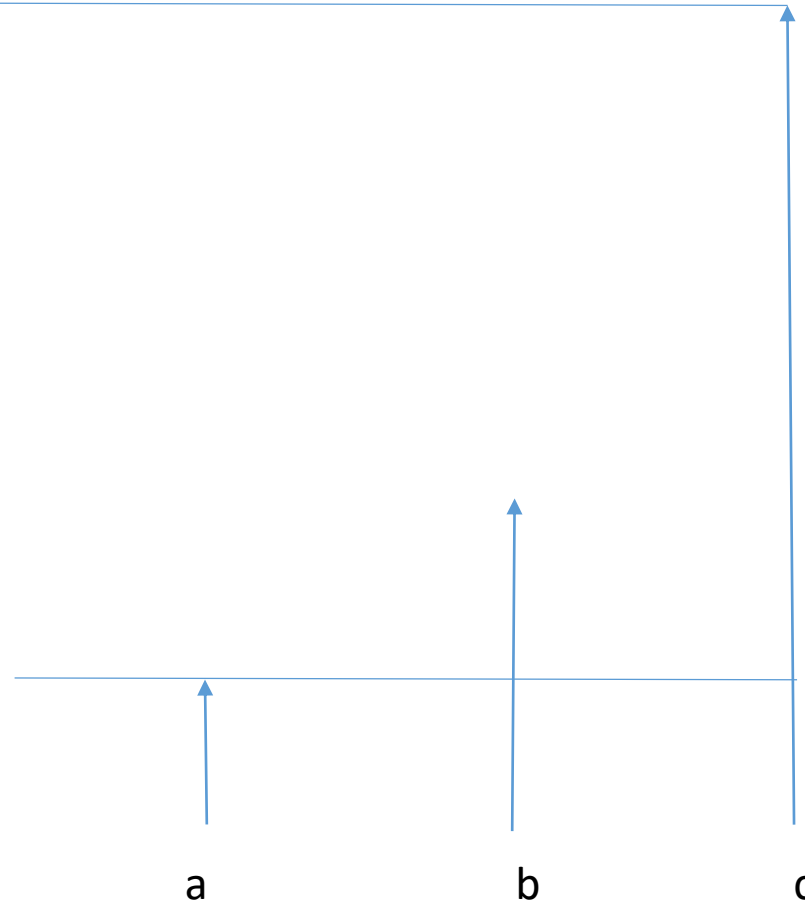
- Son yıllarda dünyada artan nefret suçlarının sebepleri neler olabilir?
- Sizce dünyada ırkçılık ve ayrımcılık artıyor mu yoksa azalıyor mu?

Ortam engelinin önyargılı tutumun gücü ile etkileşimi

Yüksek ortam engeli

Alçak ortam engeli

- a. Zayıf ırk ayrımı tutumu
- b. Orta güçte ırk ayrımı tutumu
- c. Güçlü ırk ayrımı tutumu

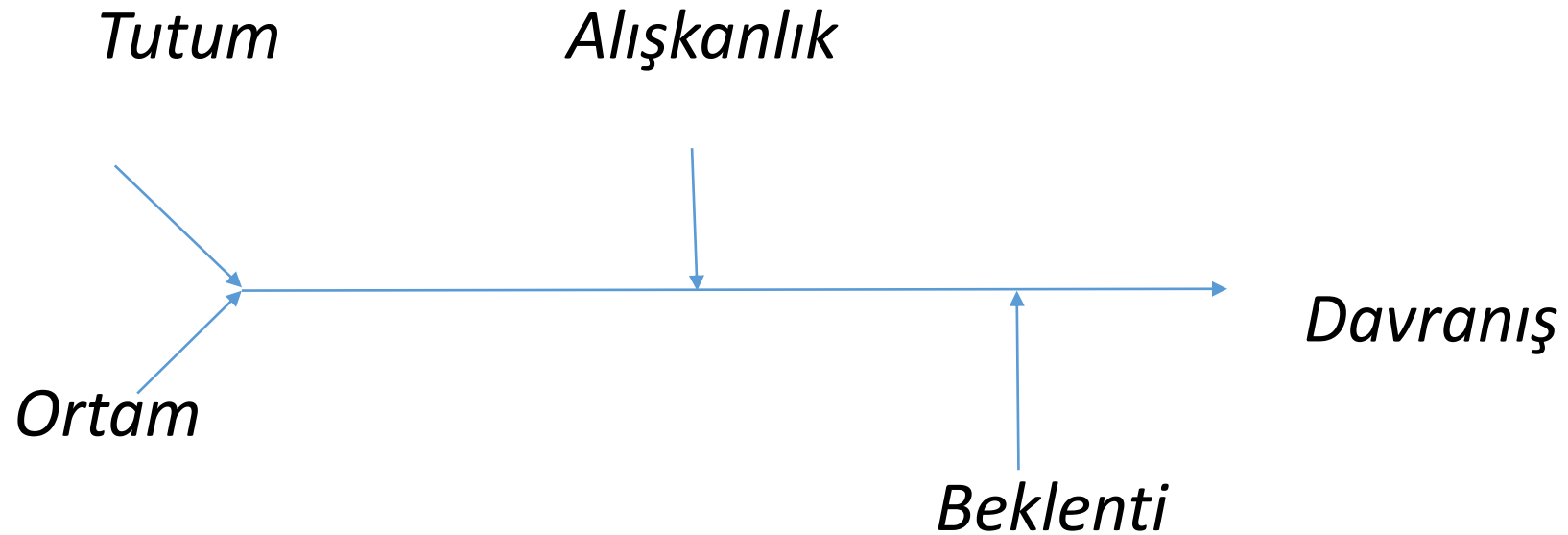

- Çok güçlü ya da aşırı tutumlara dayanarak davranış tahmini yapmak orta derecede güçlü tutumlardan davranış tahmini yapmaktan daha geçerlidir.
- Özellikle orta güçlükteki tutumlar, davranışa yol açarken ortamsal etkenlerle etkileşime girdiklerinden orta güçlükteki tutumlar söz konusu olduğunda ortamsal etkenlerin önemi küçümsenmemelidir.

- Tutum ve ortamsal etkenlerden başka *alışkanlıklar ve sonuç hakkındaki beklentiler* de davranışı etkileyen etmenlerdir.

Tutum-ortam-alışkanlık-beklenti-davranış ilişkisi

- Bu etmenler tutarlıysa davranış tahminimiz geçerli olacaktır. Ancak etmenler tutarsızlık gösteriyorsa tahminimiz daha az geçerli olacaktır.
- Sugar 1967
- Üniversite öğrencilerine üç soru sormuştur
  - *Sigara içmekten hoşlanır mısınız (tutum)*
  - *Arkadaşlarınız sigara içmeyi doğru bulur mu (ortamsal norm)*
  - *Genellikle sigara içer misiniz? (alışkanlık)*Sonrasında öğrencilere sigara ikram etmiştir

- Üç soruya da olumlu cevap verenlerden 38 denekten 33'ü sigarayı kabul etmiştir.
- Sorulara tutarsız cevap verenlerde ise bu oran düşmüştür.
- Başka etmenler??
- O zaman tutumları neden ölçüyoruz?
- Davranışlarla karmaşık ilişkilerini daha iyi anlayabilmek (tutumların birbiriyle ve ortamla, alışkanlık ve beklentilerle ilişkilerini) ve davranışları tahmin edebilmek için.

Kalıplaşmış tutumların kalıcılığı

- Kalıplaşmış tutumlar bilgi yokluğunda bilgi sağlamaktadır.
- Bu durumu değiştirecek önemli bir olay olmadığı ve kalıp tutumlar bu görevlerini yerine getirdikleri müddetçe kendileri de var olmaya devam edecektir.

- ABD Princeton Üniversitesi'nde 1933 Katz ve ark. Yabancı uluslara yönelik kalıplaşmış tutumları incelemişlerdir . 20 yıl sonra Gilbert (1951) aynı araştırmayı tekrarlamıştır. Kalıplaşmış tutumlarda azalma olduğu gözlenmiştir.
- 1969'da araştırma tekrarlanmıştır Karlins, Coffman, Walters kalıplaşmış tutumlarda artma-güçlenme görülmüştür
- Bu araştırmalarda 10 ulus/etnik grup adı, 84 tane kişilik özelliği (akıllı, tutucu gibi) verilmiş ve her ulusun hangi özelliklere sahip olduğunu belirtmeleri istenmiştir.
- Her denekten her ulusa/gruba ait belirttikleri özellikler içinden en belirgin beş özelliği seçmeleri istenmiştir.

Sonuçlar

Amerikalıların kendileri hakkındaki kalıplaşmış tutumlarının ortalama olumluluk derecesi kırk yıl içinde oldukça düşmüştür, 1967'de Japonlar, Almanlar, Museviler ve İngilizler hakkındaki kalıplaşmış tutumlardan aşağı bir düzeye inmiştir (kendini eleştirebilmek bakımından önemlidir)

Zenciler hakkındaki kalıplaşmış tutumlar daha olumlu

İngilizler hakkındaki kalıplaşmış tutumlar giderek daha olumlu

Türkler için belirtilen tutumlar olumsuz, bu olumsuzluk devamlılık göstermiştir

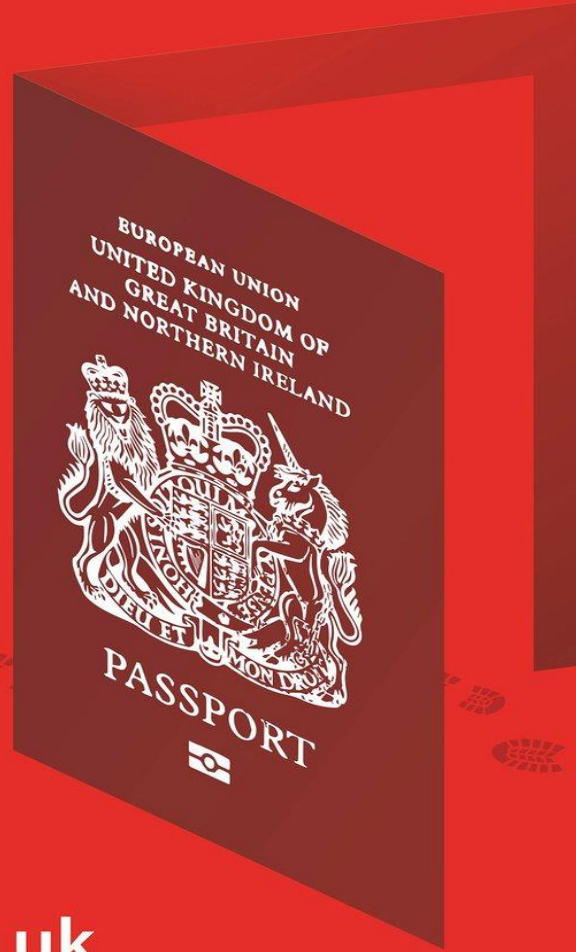
Türklerle ilgili bu tutum bilgisizlik sonucudur, kanıtı ise hemfikir olarak özellik belirten deneklerin yüzdesinin azlığıdır. Araştırmacıların belirttiğine göre, deneklerin bir kısmı Türkler hakkında pek bir şey bilmediklerini ancak kulaktan dolma bazı bilgileri olduğunu söylemişlerdir. (kulaktan dolma kalıplaşmış tutumlar)

- Kalıplaşmış tutumlar, kolay değişebilen sağduyulu tutumlar değildir.
- *Bilişsel öğe bakımından eksikleri olan ve bu yüzden kalıp haline gelen olumsuz tutumlar, çeşitli propaganda ve duygusal etkilere açıktır.*
- Türklerin AB süreci?
- Bingemer, Meistermann-Seeger ve Neubert, 1972 önce Türkler hakkında kalıplaşmış olumsuz tutumları olan Almanların Türklerle temas ettikten sonra bu tutumlarını değiştirdiği bulunmuştur

- Pakistan'da yapılan bir araştırmaya göre Türklerle ilgili kalıplaşmış tutum olumludur
- %27 dindar %21 inançlı %19 iyi kalpli %18 görevine bağlı %18 dürüst %17 doğru szly %17 idealist (%100 olumlu kalıplaşmış tutum)

- Brexit sürecinde AB'den ayrılma yanlısı İngilizlerin Türkiye'nin AB üyesi olmasını bir risk olarak tanımlamıştır ve bunu ayrılma gerekçesi olarak göstermiştir.

TURKEY

(population 76 million)

IS JOINING THE EU

ve.uk

Vote Leave, take back control

- Kalıplaşmış tutumlar küçük yaşlarda gelişmeye başlamakta
- Bu gelişmede politik tarihsel ekonomik kültürel çeşitli etkenler rol oynamakta
- Çoğunlukla kalıplaşmış tutumlar başkalarından kulaktan dolma edinilen bilgilerle beslenmekte ve gerçek bilgi eksikliğini kapatma ve bilgi sağlayacağı kişi için gerçeği tanımlama görevini görmekte
- Dolayısıyla çoğu zaman akılcı olmaktan çok duyusal nitelik göstermekte
- Nihayet bu özelliklerin sonucu olarak kalıplaşmış tutumlar kolay değişmeyip zaman içinde oldukça durağan olmaktadır